

Тема: Культура і духовне життя в Україні в 1917—1921 рр.

План.

1. Загальні умови культурного будівництва.
2. Розвиток культури за доби П.Скоропадського.
3. Освітня політика більшовиків.

Література

1. В.Світлична «Історія України» К., 2002р.
2. Дедурін Г.Г. «100 тем. Історія України / Г.Г. Дедурін. – Х.: АССА, 2015. – 192 с.
3. Полянська-Василенко Н. «Історія України»: У 2 т. Т. 1. До середини XVII ст. – 4-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – 672 с.
4. С.В.Кульчицький, О.І.Ганжа «Хрестоматія з історії України» К., "Освіта", 1998р.

1. Національно-визвольна і громадянська війни, збройні інтервенції інших держав руйнівню позначилися на всій матеріальній інфраструктурі суспільства. У вогні війни гинули або вивозилися нагромаджувані віками культурні цінності.

Проте культурний процес в ці роки не уповільнився, а прискорився. В умовах революційної ситуації потяг народних мас до культурних надбань людства істотно зріс.

Політичні режими змінювалися в Україні з калейдоскопічною швидкістю, і в кожного з них було небагато можливостей щодо культури за Центральної ради і Директорії фактично не вийшла за межі декларативних заяв. Сприятливіші умови склалися за гетьманування П.Скоропадського.

2. П.Скоропадський намагався створити умови для національно-культурного відродження України.

Опір у педагогів і батьківських комітетів викликала українізація загальноосвітньої школи. Щоб уникнути конфліктів, міністр народної освіти та мистецтв М.Василенко пішов

шляхом, втворюваним відповідним міністерством Центральної Ради: замість того щоб українізувати російські гімназії, засновував поряд з ними українські. Восени 1918р. в Україні вже налічувалося близько півтори сотні українських гімназій, у тому числі сільських. Для незаможних учнів цих гімназій затверджувалося 380 іменних стипендій – імені Г.Сковороди, Т.Шевченка, І.Франка. Було прийнято закон про обов'язкове вивчення української мови та літератури, а також історії та географії України в середніх школах.

При міністерстві народної освіти під керівництвом академіка В.Вернадського було створено комісію у справах вищих шкіл та наукових інституцій. За її рішенням утворений в 1917р. народний університет, який діяв паралельно з російськомовним університетом Святого Володимира. У новий університет було зараховано 3 тис. чоловік.

Услід за київським відкрився український університет в Кам'янці-Подільському, куди записалося понад 1 тис. чоловік. Передбачалося заснування українських університетів у Харкові, Катеринославі та Одесі. У Київському, Харківському і Одеському російськомовних університетах відкривалися українознавчі кафедри – української мови, літератури, історії, права. Навесні 1917р. з ініціативи Українського наукового товариства в Києві почалися підготовчі роботи по заснуванню Академії наук. Громадянська війна спинила їх. У листопаді 1918р. наказом гетьмана були призначені перші 12 академіків: Д.Багалій, А.Кримський, М.Петров, В.Вернадський, М.Кашенко, П.Тутковський, О.Левицький, В.Косинський і ін.

Гетьман не шкодував коштів на організацію великих культурних закладів. У серпні 1918р. було започатковано Національну бібліотеку України, засновувалися Національний архів України, Національна галерея мистецтв, Український історичний музей, Український національний театр.

3. В Україні почалася швидка розбудова мережі культурно-освітніх закладів, покликаних нести в маси комуністичні ідеї. Створювалися палаци культури, народні університети, селянські будинки, клуби, хати-читальні. У партійних, робітничих і профспілкових клубах відкривалися бібліотеки, народні театри, різноманітні гуртки.

У липні 1920р. наркомат освіти УСРР затвердив “Положення про хату-читальню” як опорний пункт просвітньої роботи у селах.

До кінця 1920р. в Україні діяло близько 15 тис. культурно-освітніх установ різного типу. Серед них було 1300 клубів, 5000 хат-читалень, близько 4000 “просвіт”. В усіх великих містах функціонували палаци культури. Усі “буржуазні” газети були закриті. Проте радянська влада

подбала про регулярний випуск власних періодичних видань, які несли в маси комуністичну ідеологію (виходило 360 газет).

Починаючи з весни 1920р., в Україні розгорнулася кампанія з організації шкіл та гуртків лікнепу. Було відкрито до 7 тис. вечірніх шкіл та гуртків. В них три-чотири рази на тиждень навчалося до 200тис. чоловік.

Положення про єдину трудову школу Рад нарком УСРР схвалив у липні 1919р. Шкільні заклади різних типів, у тому числі приватні гімназії та ліцеї, перетворювалися на стандартизовані державні установи з семирічним навчанням.

Наприкінці 1920р. в Україні діяло близько 22 тис. шкіл, де навчалося 2250 тис. учнів. Майже в половині шкіл навчання відбувалося українською мовою.

За рахунок заснування нових і перепрофілювання існуючих навчальних закладів у 1920р. було відкрито 20 педагогічних інститутів. Тим самим певною мірою компенсувалася гостра нестача учительських кадрів у нововідкритих школах. Було відкрито також 48 педагогічних технікумів і близько сотні учительських курсів.

У березні 1919р. радянський уряд України оголосив нові правила прийому до вузів. З метою “оробітничення” студентського контингенту пріоритет у прийомі надавався вихідцям із сімей робітничої і сільської бідноти.